

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

การที่ชายหญิงได้ตกลงปลงใจใช้ชีวิตร่วมกัน ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างครอบครัวใหม่โดยการสมรสซึ่งกฎหมายรับรองและคุ้มครองสิทธิให้ เกิดสถาบันครอบครัวอันเป็นสถาบันขั้นพื้นฐานที่มีความใกล้ชิดและมีอิทธิพลกับมนุษย์มากที่สุดจนกล่าวได้ว่าหากสถาบันครอบครัว มีความมั่นคง ย่อมส่งผลดีต่อสังคมอย่างแน่แท้ แต่เมื่อวันเวลาผ่านไปความรู้สึกดี ๆ ที่มีต่อกันอาจเปลี่ยนแปลงไปจนกระทั่งมีอาจใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ สถาบันครอบครัวขาดความเข้มแข็ง เกิดปัญหาครอบครัวขึ้นมากมายที่ส่งผลกระทบต่อสังคม กฎหมายจึงได้กำหนดวิธีการสิ้นสุดแห่งการสมรสโดยการหย่าขาดจากกันไว้ 2 กรณีด้วยกัน คือ การหย่าโดยความยินยอมของคู่สมรสทั้งสองฝ่ายอันเกิดขึ้นจากการเจรจาตกลงของคู่สมรส และการหย่าโดยคำพิพากษาของศาลในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมด้วยในการหย่านั้น กฎหมายเปิดช่องให้อีกฝ่ายหนึ่งใช้สิทธิในการฟ้องหย่าต่อศาล โดยอาศัยเหตุฟ้องหย่าตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516 อย่างไรก็ตาม เหตุฟ้องหย่านั้นเป็นเพียงการใช้สิทธิฟ้องคดีต่อศาลเท่านั้น ส่วนศาลจะตัดสินให้หย่าขาดจากกันหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล โดยศาลจะคำนึงถึงความผาสุกของคู่สมรสและบุตรเป็นหลักในการพิจารณาพิพากษา

สำหรับเหตุฟ้องหย่าตามมาตรา 1516 (1) กรณีการประพฤติผิดประเวณีของสามีหรือภริยาที่ได้มีการแก้ไขใหม่นั้น¹ สืบเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2549 มาตรา 3 ที่บัญญัติให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค ประกอบอนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ ข้อ 16 (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women : CEDAW) ที่เห็นว่า มาตรา 1516 (1) เดิม² เป็นบทบัญญัติที่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องเพศ สมควรให้มีการแก้ไขใหม่โดยบัญญัติว่า “สามี

¹ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 16) พ.ศ.2550

² เดิมมาตรา1516(1) บัญญัติว่า “สามีอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องหญิงอื่นฉันภริยาหรือภริยามีชู้ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้”

หรือภริยาอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่นฉันทนภริยาหรือสามี เป็นชู้หรือมีชู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิดน อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้” อย่างไรก็ตาม การกระทำในลักษณะอุปการะเลี้ยงดูหรือยกย่องผู้อื่น เป็นชู้หรือมีชู้ หรือร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิดนตามมาตรา1516(1)นั้น ยังคงมีปัญหาที่น่าสนใจอยู่หลายประการ เช่น การตีความคำว่า “ผู้อื่น” ต้องเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งมีเพศตรงข้ามกันเท่านั้นหรือไม่ คำว่า “เป็นชู้” หรือ “มีชู้” มีความหมายเพียงใด และเพราะเหตุใดจึงต้องบัญญัติไว้ต่างกัน ทั้งการแก้ไขเหตุฟ้องหย่าอันเนื่องมาจากการประพฤติผิดประเวณีของสามีหรือภริยานี้ เป็นการให้สิทธิแก่สามีหรือภริยาอย่างเท่าเทียมกันจริงหรือไม่ หรือ กรณี “ร่วมประเวณีกับผู้อื่นเป็นอาจิดน” จะต้องใช้หลักเกณฑ์ใดมาวินิจฉัย ซึ่งอาจต้องอาศัยสภาพสังคมในปัจจุบันมาช่วยพิจารณา ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปตามเจตนารมณ์อย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ก. ศึกษาบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการหย่า กรณีการประพฤติผิดประเวณีของสามีหรือภริยาตามกฎหมายครอบครัวไทย เพื่อให้ทราบประวัติศาสตร์ความเป็นมา และแนวความคิดเบื้องหลังตัวบทกฎหมายไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้การบังคับใช้บทบัญญัติกฎหมายสมดังเจตนารมณ์ที่แท้จริง

ข. ศึกษาบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการหย่า กรณีการประพฤติผิดประเวณีของสามีหรือภริยาตามกฎหมายต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมา และแนวความคิดเกี่ยวกับหลักกฎหมาย ทั้งประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law อันได้แก่ประเทศอังกฤษ สหรัฐอเมริกา และแคนาดา กับกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law อันได้แก่ ประเทศเยอรมัน สวิสเซอร์แลนด์ ฝรั่งเศส สาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น และอิหร่าน

ค. วิเคราะห์เปรียบเทียบบทบัญญัติกฎหมายครอบครัวไทย กรณีการประพฤติผิดประเวณีของสามีหรือภริยา กับกฎหมายครอบครัวต่างประเทศ เพื่อหาข้อบกพร่องและอาจนำมาประยุกต์ใช้ให้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยให้เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่อไป

1.3 ขอบเขตและวิธีการศึกษา

การศึกษานี้ จำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะเหตุฟ้องหย่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1516(1) กรณีการประทุษร้ายต่อชีวิตของสามีหรือภริยา โดยศึกษาประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของระบบกฎหมายตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันในภาพรวมเกี่ยวกับการหย่า แนวความคิดเกี่ยวกับเหตุฟ้องหย่า ความสัมพันธ์ระหว่างสังคม ศาสนากับการหย่า โดยพิจารณาเปรียบเทียบทั้งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law ว่ามีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไร และนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย โดยผู้เขียนใช้วิธีการศึกษาจากตำรา บทความ รวมทั้งข้อมูลที่รวบรวมได้จากทางอินเทอร์เน็ตและเอกสารต่างๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ตลอดจนบทบัญญัติกฎหมายของประเทศต่างๆ และแนวคำพิพากษาของศาลฎีกา โดยนำข้อมูลมารวบรวมเป็นหมวดหมู่และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาข้อเสนอแนะที่เหมาะสม เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา หรือปรับปรุงกฎหมายไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปรวมทั้งปัญหาบางประการในการใช้กฎหมาย

1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ทำให้ทราบและเข้าใจถึงวิวัฒนาการและแนวความคิดในหลักกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องหย่า กรณีการประทุษร้ายต่อชีวิตของสามีหรือภริยา ทั้งในส่วนของกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการตีความบทบัญญัติกฎหมายอันจะทำให้การใช้กฎหมายมีความแน่นอนและชัดเจน และต้องตามเจตนารมณ์อันแท้จริงของกฎหมาย ทั้งเป็นข้อพิจารณาหรือข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายครอบครัวไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมไทยต่อไป